

útjára. Tehát úgy látom, hangsúlyeltolódásról van szó. *A politikusok állásfoglalása attól függ, mit emelnek ki az eseményekből. Az ellenpontokat meg kell fogalmazni, de józan arányosságra kell törekedni.*

Micheller Magdolna, a korábban Tudományos Szocializmus, február 1-jétől új nevű, a Politikaelméleti és Jelenkor Történeti Tanszék docense:

– A mostani a 25. szemeszter, amikor ezzel a kérdéssel találkozom. *A két drámai hétről azt tanítottuk, amit az 1956 decemberi párhatározat megmondott, azaz a négy ok sorrendje, egymásmellettsége volt a téma. Tehát eddig sem a történészek véleménye volt az eseményekről kialakított kép. Ezt a vitát azért nem tartom jónak, mert eddig is ki-ki vérmérséklete szerint két, ellentétes fogalmat – ellenforradalom vagy forradalom – használt az eseményekre. Én egyik fogalmat sem tartom jónak – megjegyzem nem csak pártfegyelemből. Épp ezért nem tartom elégnek a népfelkelés megjelölést sem. Pozsgayval csak abban értek egyet, hogy volt egy népfelkelést közelítő jellege az eseménynek. Berend T. Iván elemzését el tudom fogadni. A történelmi folyamatok nehezen fejezhető ki egy fogalommal, egy síkon, s ezt eddig is meg lehetett tanítani. Főleg a speciálkollégiumokon van erre mód.*

– *Az '56 körüli vitát mindenki abból a pozícióból ítéli meg, amiben akkor élt, és amilyen a mai helyzete. Én akkor úttörő voltam. A nálam idősebbek különösen nem értik a vitát, mert akiket a falhoz állítottak és csak a szovjet tankok megérkezésének köszönhetik az életüket – mint a szomszédom apja –, azok nem érzik, hogy a „forradalmi lendületet” törték volna meg a szovjet csapatok. Azok, akik nem élték meg a történeteknek, a tanítványaim is csak egy-egy szálát ismerik az eseményeknek, attól függően, hogy otthon mit hallottak, milyen egyéb információhoz jutottak.*

– Pozsgay Imre nyilatkozatának hallatán – „Nocsak!” – kaptam föl a fejem. *Az új közmegegyezés szempontjából meg kell vitatni a kérdést, 32 éve nem lehet erről beszélni, ennyiben jogos volt bevetni a „népfelkelés” fogalmat. De ez nagy merészség volt Pozsgay részéről – érdemére, tisztességére váljon. Mások álláspontját is hallgatva ott különböznek a vélemények, hogy taktikai vagy stratégiai szándék állt mögötte. Taktikai annyiban, hogy hol lehet konszenzust teremteni, s akkor nemcsak '56 megítélése, hanem Nagy Imre és társainak*

tisztességes eltemetése is ide tartozik. A kérdésfölvetés abból a szempontból stratégiai, hogy az érdemi tennivalókat is meghatározzák, s kiderüljön, kire, miben, hogyan számíthatunk.

Mérei Gyula, egyetemi tanár, az Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék volt vezetője, nyugdíjas:

– Berend T. Iván vezette albizottság munkálatának nézeteivel értek egyet 1956 értékelésével kapcsolatban, mert nem egy szóra szűkíti le, hanem történeti módon nyúl a kérdéshez. Egyetértek azzal a megállapítással, hogy a napok múltával jobbra tolódtak az események, október 30-ától egyértelműen ellenforradalom volt. Nem értek viszont egyet a „második szovjet beavatkozás” kifejezéssel. Hiányolom, hogy meg sem említik, Kádár János és Münnich Ferenc kérésére történt. A korábbi, az október 24-i szovjet jelenlét viszont felesleges volt, mert ezáltal is lett „nemzetivé” a felkelés. Szegeden én is végigéltem azokat a napokat. '56 nem egytényezős! A jogos sérelmek helyreigazításának szándékával indult, de hogy fokozatosan a létező rendszer elleni visszafordíthatatlan lépéseket tettek, hogy a kommunistákat üldözték, meggyilkolták, ez igazolja: ellenforradalomként végződött. Az egyetemen tartózkodtam, míg november 2-án Antalfy Györggyel, Kovács Istvánnal és az összes marxista tanszéki oktatóval egyetemben engem is el nem távolítottak.

– Nehéz elválasztani, hogy mennyiben történeti és mennyiben politikai kérdés. A munkaközösség programjának előkészületül szolgáló áttekinthető vázlatnak tekinthető az a tanulmány, amin tovább kell munkálkodni, de ami alkalmas arra, hogy a KB valamilyen irányba elinduljon a jövő tennivalóit illetően. Pozsgay Imre önellentmondásba került, mert előbb elítélte '56 egyszavas megítélését, majd ő is ebbe a hibába esett és mellőzte a történelmi árnyaltságot.

Szegedi Egyetem, 1989. február 23.